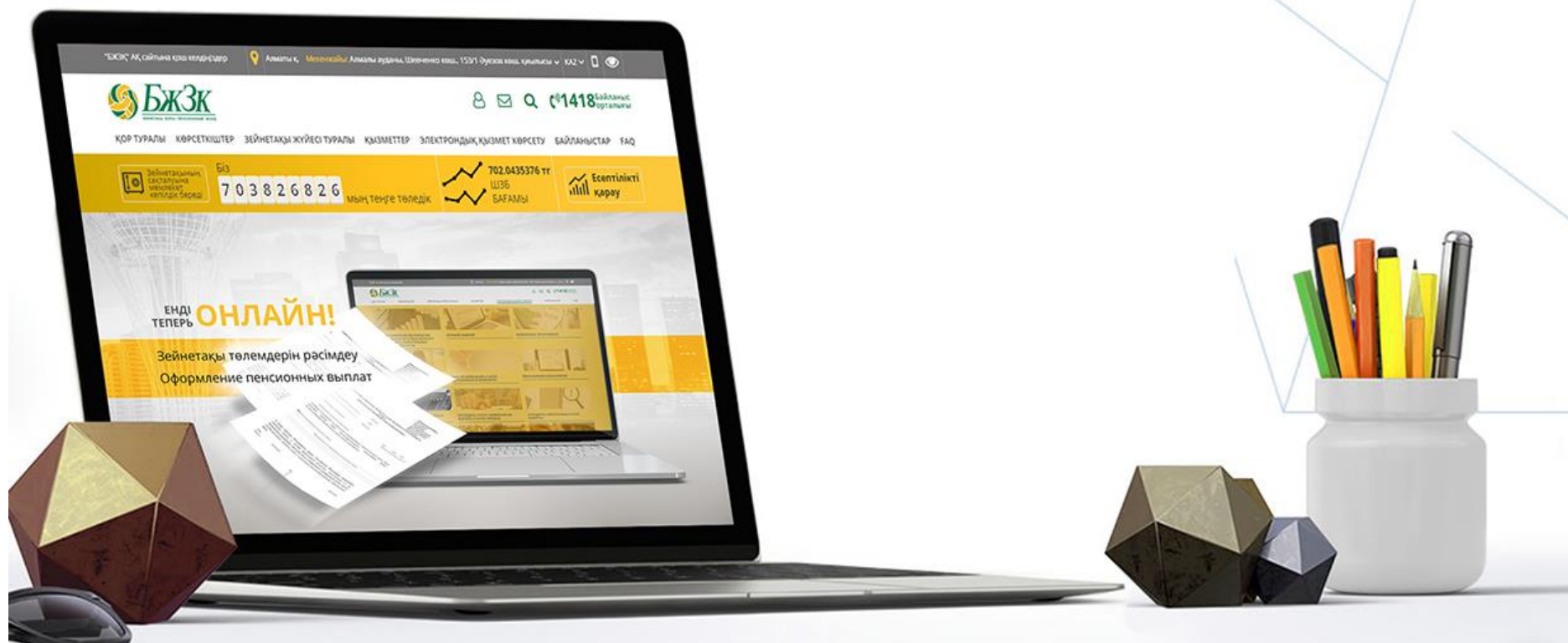

БЖЗК Қоғамдық кеңесінің жинақтаушы зейнетақы жүйесін дамыту бойынша ұсыныстары

- 1. БЖЗҚ-ның зейнетақы активтерін инвестициялауға қатысты шешімдер қабылдау жүйесі бойынша**
- 2. БЖЗҚ-ның корпоративтік басқару және ұйымдастыру жүйелері бойынша**
- 3. БЖЗҚ қызметін қаржыландыру жүйесі**
- 4. Зейнетақы жарналары бойынша**
- 5. БЖЗҚ-ның зейнетақы активтерін ЗАБК инвестициялық басқаруына беру бойынша**
- 6. БЖЗҚ зейнетақы активтерін инвестициялық басқару бойынша**
- 7. ҚҰБ мен ЗАБК инвестициялық қызметтерін бақылау бойынша**
- 8. Қоғамдық кеңестің ағымдағы қызметі бойынша**

Ұсыныстар:

1. БЖЗҚ-ның зейнетақы активтерін инвестициялау бойынша шешімдер қабылдауға Қазақстан Республикасы Үкіметінің ықпалы болмасын;
2. БЖЗҚ зейнетақы активтерін басқару жүйесінен Үкімет бекітетін, БЖЗҚ зейнетақы активтері есебінен сатып алуға рұқсат етілген қаржы құралдарының тізбесі алып тасталсын;
3. БЖЗҚ инвестициялық декларациясын және ИПБ таңдау қағидаларын бекіту мәселелері бойынша шешімдер қабылдау ҚР ҰБ Басқармасының құзыретінен БЖЗҚ директорлар кеңесінің құзыретіне берілсін;
4. ИПБ таңдау нәтижелерін бекіту туралы мәселе бойынша шешім қабылдау ҚР ҰБ құзыретінен БЖЗҚ директорлар кеңесінің құзыретіне берілсін.

Нақты нәтижелер мен шешімдер:

- ✓ БЖЗҚ-ның зейнетақы активтері ҚР Ұлттық қорының активтеріне ұқсас жоғары мемлекеттік, стратегиялық маңызы бар мәртебеге ие.
- ✓ Қазақстанда БЖЗҚ зейнетақы активтерін басқару бойынша шешімдер қабылдаудың ашық көп деңгейлі жүйесі жұмыс істейді. Шешімдер қабылдау жөніндегі функциялар салымшыларға басқарушыларды өз бетінше таңдау құқығын бере отырып, инвестициялар нарығын және бәсекелестік ортаны одан әрі дамыту жөніндегі міндеттерімен бірге ҰҚБК, Үкімет, ҚРҰБ және ИПБ арасында бөлінген.
- ✓ ҚР үкіметі БЖЗҚ акционері және зейнетақы жинақтарының сақталуын қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттік кепілдік операторы ретінде зейнетақы активтерін инвестициялық басқаруға байланысты тәуекелдерді шектей алуы тиіс.
- ✓ ҚР ҰБ-тың БЖЗҚ ЗА басқарушы ретінде және ҚР ҚНРДА-ның реттеп, бақылаушы ретіндегі құзыреттерінің ара жігі ашылды.
- ✓ Зейнетақы активтерін басқаруға ИПБ құқығын алу бойынша ашық алғышарттар белгіленді.

Ұсыныстар:

1. БЖЗҚ-ны жекешелендіру бойынша ұсыныстар жасамау және оларды қолдамау;
2. БЖЗҚ-да кем дегенде басқа (жеке) акционерлік қоғамдардағы ұқсас органдармен бірдей өкілеттіктерге ие тиімді жұмыс істейтін Директорлар кеңесі мен Директорлар кеңесінің комитеттерін көздейтін, толыққанды корпоративтік басқару;
3. БЖЗҚ зейнетақы жарналарын жинау және есепке алу бойынша инфрақұрылымдық салада орынсыз бәсекелестікті болдырмау үшін салымшылар мен зейнетақы төлемдерін алушылардың дербес шоттары жиынтығының әкімшісі ретінде елде жалғыз болуға тиіс.

Нақты нәтижелер мен шешімдер:

- ✓ БЖЗҚ-ны жекешелендіру туралы, сондай-ақ коммерциялық емес мәртебеден бас тарту туралы мәселе барлық салымшылар (алушылар) мен зейнетақы жүйесіне қатысушы ұйымдардың қызметтерін коммерцияландыру және акционердің мүддесі үшін пайда табу жөніндегі міндеттері жоқ бірыңғай инфрақұрылымдық институт ретіндегі БЖЗҚ мәртебесін ескере отырып, қаралмайды және одан әрі қарау жоспарланбайды.
- ✓ БЖЗҚ-ның қолданыстағы функциялары мен міндеттерін ескере отырып, қорда заңнаманың барлық талаптарына сәйкес келетін корпоративтік басқарудың толыққанды жүйесі құрылды.
- ✓ БЖЗҚ директорлар кеңесі Комитеттерінің сандық және сапалық құрамы заңнама талаптарына сәйкес келеді және әрбір Комитеттің мақсаттары мен міндеттеріне жауап береді.
- ✓ БЖЗҚ "бір терезе" қағидаты бойынша ЖЗЖ-да халыққа барлық зейнетақы қызметтерін көрсете отырып, Қазақстанның жинақтаушы зейнетақы жүйесінің бірыңғай әкімшісінің, бірыңғай инфрақұрылымдық есепке алу орталығының функцияларын сақтайды

Ұсыныстар:

1. БЖЗҚ зейнетақы жинақтарының мөлшеріне қарамастан, дербес шотты жүргізудің өзіндік құнының тең тәсілін негізге ала отырып, оны күтіп-ұстауға және дамытуға қажеттіліктен өз бюджетін құруға көшуге тиіс. Тиісінше, БЖЗҚ бюджетінің кіріс бөлігі осы қажеттіліктер мен тәсілдерге сәйкес қалыптастырылуы тиіс;
2. БЖЗҚ зейнетақы жинақтарын есепке алғаны (комиссиясыз инвестициялық кірістен) үшін ғана комиссия есептеуге және алуға тиіс;
3. Зейнетақы жинақтарын есепке алу үшін комиссия салымшылардың дербес шоттарынан ұсталмауға тиіс. Бұл комиссияның төлеушілері Ұлттық Банк (зейнетақы активтерін әдепкі басқарушы ретінде) және ЗАБК болуы керек.

Нақты нәтижелер мен шешімдер:

- ✓ БЖЗҚ комиссиялық сыйақыларының құрылымы қайта қаралды: зейнетақы активтерінен КС тек БЖЗҚ үшін, ал инвестициялық кірістен КС тек зейнетақы активтерін басқарушылар үшін (ҚРҰБ және ИПБ) көзделген.
- ✓ КС шамасы айтарлықтай төмендеді: Заңға сәйкес 2021 жылдан бастап БЖЗҚ ЗА-дан КС ай сайын ЗА-дан 0,01% мөлшерінде тіркелді, ҚРҰБ комиссиясының шекті шамасы 2%, ИПБ – 7,5% құрайды. ҚРҰБ-тың 2023 жылға арналған КС нақты шамасы 1,5% - ға дейін төмендетілді, ИПБ КС 3,5% - дан 7,5% - ға дейін ауытқиды%.
- ✓ ЗЖ есепке алу үшін Комиссия салымшылардың дербес шоттарынан ұсталмайды-оның төлеушілері зейнетақы активтерін басқарушылар (ҚРҰБ және ИПБ) болып табылады.
- ✓ БЖЗҚ ҚР ҰБ-пен бірлесіп комиссиялық сыйақылардың мөлшерін одан әрі төмендету және шектеу бойынша заңнамалық ұсыныстармен жұмыс жүргізуде.

Ұсыныстар:

1. зейнетақы жарналарын төлеуді жұмыс берушілер басқа салықтармен бірге автоматты түрде жүргізуі керек және бұл төлемді ішкі кірістер қызметі қатаң бақылауы керек;
2. өзектілігін жоғалтқан және зейнетақы жинақтарына антистимул жасаушы ретінде зейнетақы жарнасының ең жоғары мөлшеріне шектеуді алып тастау;
3. ерікті зейнетақы жинақтарына түрлі ынталандырулар әзірлеу;
4. жинақтаушы зейнетақы жүйесіне деген сенім қалпына келтірілгеннен кейін ерікті зейнетақы аударымдарын қарттықта өмір сүруді қамтамасыз ету тәсілі ретінде белсенді түрде насихаттау

Нақты нәтижелер мен шешімдер:

- ✓ Жұмыс берушілер үшін әлеуметтік төлемдерді төлеу рәсімін оңайлату мақсатында Үкімет жұмыс берушінің барлық міндетті әлеуметтік төлемдерін: әлеуметтік салықты, МӘСҚ-ға жарналарды, ӘМСҚ-ны және зейнетақы жарналарын қамтитын бірлескен әлеуметтік төлемді (БӨТ) енгізу мәселесін пысықтауда. Сондай-ақ бірыңғай төлем құжатымен ЖТС, МЗЖ және БӨТ төлеуді жүзеге асыру мүмкіндігі қарастырылуда.
- ✓ МЗЖ-ны ең жоғары мөлшерде аударатын салымшылардың шамалы (0,6%) санын ескере отырып, шектеулерді алып тастау елеусіз нәтиже береді деп есептейміз және БЖЗҚ пікірінше, шектеу антистимул болып табылмайды. Міндетті МЗЖ төлеуден басқа, МЗЖ төлеу мүмкіндігі де бар.
- ✓ 2021 жылдан бастап ЕЗЖ, оның ішінде салық төлеуге ынталандыратын шаралар енгізілді.
- ✓ Ақпараттық-түсіндіру жұмыстары, оның ішінде ЕЗЖ-ны ілгерілету тұрақты негізде жүргізіледі. 2017 жылдан 2021 жылға дейінгі кезеңде ЕЗЖ есебінен ЖЗШ саны 68% - ға 36,5 мың ЖЗШ-дан 61,3 мың ЖЗШ-ға дейін өсті

Ұсыныстар:

1. БЖЗҚ зейнетақы активтерін ЗАБК-ның инвестициялық басқаруына беру бойынша ҚҰБ-тың негізгі идеясын қолдау;
2. БЖЗҚ үшін ЗАБК-ның басқару тетігі жеке жинақтаушы зейнетақы қорларының активтерін басқарудан қалай ерекшеленетініне қысқаша салыстырмалы талдау жасау;
3. ЗАБК-ның жарғылық және меншікті капиталына қойылатын жоғары талаптарды белгілемеу және пайдаланбау;
4. алғашқы кезеңде ЗАБК-ны таңдау мүмкіндігін БЖЗҚ-ның еншісіне қалдыру, кейіннен ЗАБК-ны салымшылардың өз таңдауына беру;
5. жергілікті қор нарығының өтімді емес сипатын ескере отырып, БЖЗҚ ЗА есебінен сатып алуға рұқсат етілген қазақстандық БҚ тізбесін тікелей айқындауды енгізу

Нақты нәтижелер мен шешімдер:

- ✓ 2021 жылдан бастап азаматтарға өздерінің зейнетақы жинақтарының бір бөлігін жеке таңдауы бойынша ИПБ-ға аудару құқығы берілді.
- ✓ Нарық қатысушыларының мүдделері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, ұсынылған ЗАБК орнына лицензиясы және активтерді басқару тәжірибесі бар қолданыстағы ИПБ тартылды (БЖЗҚ ЗА басқару үшін реттеушінің талаптарына сәйкес келетін ИПБ тізіліміне 6 компания кіреді).
- ✓ Барлық салымшыларға өздерінің зейнетақы жинақтарының бір бөлігін өздері таңдаған ИПБ-ға ТЖШ бойынша шектеусіз аудару құқығын беру жоспарлануда, өйткені ИПБ-ға ауыстыру кезінде қаржы ЖЗЖ-дан шығарылмайды, керісінше ИПБ үшін зейнетақы активтерін инвестициялау жөніндегі инвестициялық мүмкіндіктер артып, салымшылардың активтерді инвестициялауды әртараптандыру және олардың кірістілігін арттыру бойынша мүмкіндіктері кеңейтіледі (соңғысы ҚНРДА құзыретіне жатады).

Ұсыныстар:

1. БЖЗҚ-ның инвестициялық декларациясын әр түрлі алғышарттар бойынша, ең алдымен ұзақтығы және әр түрлі тәуекелдер, оның ішінде елдік және салалық алғышарттар бойынша барынша егжей-тегжейлі көрсету;
2. бағалы қағаздардың өтімді емес нарығы - қазақстандық қор нарығы тәуекелдерін болдырмау үшін, ЗАБК-ға неғұрлым өтімді нарықтарға еркін инвестициялауға мүмкіндік беру;
3. БЖЗҚ-ның инвестициялық есептілігінің нысандарын, форматтарын, оны күрделіліктің екі тобына: қатардағы салымшылар үшін және кәсіби инвестициялық басқарушылар мен талдаушылар үшін бөлу тәсілдерін қайта өңдеу.

Нақты нәтижелер мен шешімдер:

- ✓ Ағымдағы тәжірибе ұсыныстарға сәйкес.
- ✓ БЖЗҚ инвестициялық декларациясын ҚР ҰБ әзірлейді және бекітеді. Сондай-ақ, ИПБ реттеушінің (ҚНРДА) талаптарын ескере отырып, өздерінің инвестициялық декларацияларын дербес әзірлейді.
- ✓ ҚРҰБ және ИПБ тәуекелдердің негізгі факторларын сәйкестендіретін, оларды бағалауды жүзеге асыратын және инвестициялық мақсаттарға қол жеткізу үшін зейнетақы активтері портфелінің және осы факторларды басқару процестерінің рұқсат етілген деңгейде әсер ету деңгейін бақылайтын тәуекелдерді басқарудың тиімді жүйесінің болуын дербес қамтамасыз етеді.
- ✓ БЖЗҚ сайтындағы «Көрсеткіштер» → «Инвестициялық қызмет» бөлімінде ай сайын орналастырылатын әр түрлі деңгейдегі егжей-тегжейлі Есептіліктің 4 нысаны қарастырылған

Ұсыныстар:

1. ҚР ҰБ-тың үкімге реттеуші ретіндегі құқығын заңнамалық тұрғыда бекіту;
2. ҚРҰБ және ЗАБК инвестициялық қызметінің нәтижелері бойынша қоғамдық (жария) тыңдаулар тетігін енгізу және ұдайы пайдалану;
3. зейнетақы активтерін ұрлаудың, алаяқтық пен теріс пайдаланудың алдын алу мақсатында қаржы нарығының эмитенттеріне, ЗАБК, өзге де кәсіби қатысушыларына, сондай-ақ БЖЗҚ зейнетақы активтері есебінен жүзеге асырылатын бағалы қағаздар нарығындағы операцияларға қадағалауды күшейту.

Нақты нәтижелер мен шешімдер:

- ✓ Қаржы реттеушісінің функциялары ҚР ҰБ құзыретінен шығарылды және 01.01.2020 ж. бастап құрылған ҚНРДА-ға бекітілді, реттеуші ретінде ИПБ-ға (бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары ретінде) және олардың ірі қатысушыларына қатысты дәлелді пайымдауды қолдануға құқылы.
- ✓ БЖЗҚ және зейнетақы активтерін басқарушылар қызметінің нәтижелерін қоғамдық (жария) тыңдау тетігі Қоғамдық кеңес аясында іске асырылды. Қоғамдық кеңестегі алғашқы есептерді ИПБ басшылығы ұсынды және 2022 жылғы 24 маусымда өткен ОЖ отырысында тыңдалды.
- ✓ Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын қадағалау жөніндегі функциялар, сондай-ақ зейнетақы активтерін басқару сапасын арттыруға және инвесторлардың мүдделерін қорғауға бағытталған басқа да тетіктерді қолдану ҚНРДА мен ҚРҰБ құзыретіне жатады.
- ✓ БЖЗҚ, өз кезегінде, қаржы құралдарына зейнетақы активтері инвестицияланған эмитенттердің берешегін өтеу бойынша талап-арыз жұмыстарын жүргізіде.

Ұсыныстар:

1. БЖЗҚ-ға жасалып қойған инвестициялар мен қабылданған тәуекелдерді талдауға көмек көрсету, нақты ұсыныстар жасау;
2. БЖЗҚ нұсқаулықтарына «ДСП» белгісі қойылмауы керек, олар барлық азаматтарға қолжетімді болғаны дұрыс.

Нақты нәтижелер мен шешімдер:

- ✓ Қоғамдық кеңестің ұсынымдары мен ұсыныстары назарға алынады және БЖЗҚ салымшыларының (алушыларының) зейнетақы активтерін басқару, заңнамалық бастамаларды әзірлеу жөніндегі мемлекеттік органдармен және қарсы әріптестермен одан әрі жұмыс істеу кезінде ескеріледі.
- ✓ БЖЗҚ-ның ішкі нормативтік құжаттарында, оның ішінде нұсқаулықтарда белгіленген нормалар мен ережелер БЖЗҚ қызметкерлерінің тікелей сақтауы мен орындауына есептелген. Бұл ретте БЖЗҚ ІНҚ БЖЗҚ қызметін регламенттейтін нормативтік құқықтық актілердің талаптарына сәйкес әзірленеді, олар міндетті түрде БЖЗҚ корпоративтік сайтында орналастырылады және жалпы пайдалану үшін қолжетімді болады.
- ✓ БЖЗҚ-ның ашық қызметі мен ақпараттың ашылуының арқасында БЖЗҚ сайты халық үшін де, қаржы нарығына қатысушылар үшін де ЖЗЖ бойынша ең көп баратын және сенімді ақпарат көздерінің біріне айналды. Ақпараттық өрістегі барлық материалдың $\frac{3}{4}$ -і БЖЗҚ мәліметтері негізінде шығады.

 www.enpf.kz enpf@enpf.kz 1418

Назар салып тыңдағандарыңыз
үшін рахмет!

